

**İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ**

Cilt / Vol: 7, Sayı/Issue: 2, 2018

Sayfa: 627-638

Received/Geliş: Accepted/Kabul:

[02-12-2017] – [07-04-2018]

Son Havadis (1953-1966) Gazetesinde Yer Alan Müzik Yazıları Bibliyografyasının Önemi Ve Değerlendirmesi

Gülcan ERTAN HACISÜLEYMANOĞLU

Öğretim Görevlisi, KBÜ Safranbolu F.T.G.S.T.F. Müzik Bölümü

Lecture, Karabuk University F.T.G.S.T.F. Department of Music

<https://orcid.org/0000-0003-0220-5846>

gulcanhso@karabuk.edu.tr

Öz

Bu araştırmada Türk basın tarihinin önemli yayınlarından biri olan Son Havadis Gazetesi'nin 13 yıllık yayın dönemi (1953-1966) incelenmiştir. Araştırma kapsamında Son Havadis Gazetesi'nde belirtilen dönem aralığında yayımlanan müzik makaleleri derlenmiş ve pek çok önemli müzik, magazin, konser, ilan yazısı vb. tespit edilmiş, dönemin müzisyenleri hakkında bilgi edinilmiştir. Yapılan bibliyografya çalışmasının sonucunda ortaya çıkan bulguların değerlendirilmesi yapılmıştır. Ayrıca tüm bu bilgilerle müzikoloji sahasına hizmet etmek üzere oluşturulan bibliyografyaların önemi ve gereği üzerinde durulmuştur. Özetle, bu değerlendirmede elde edilen verilere dayanarak dönemin müzik politikası, anlayışı ve algısı ortaya çıkartılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Son Havadis Gazetesi, Müzik Makaleleri, Müzik Bibliyografyaları, Müzik Haberleri, Müzikoloji

An Evaluation of the Bibliography of the Articles About Music in Son Havadis Newspaper (1953-1966)

Abstract

The present study examines the 13-year period (1953-1966) of Son Havadis Newspaper, one of the most important publications of Turkish press history. Within the scope of the study, articles about music have been gathered from the specified period of the journal. Through the articles, a great deal of information about the musicians in that time may be obtained. In addition to providing a better understanding about the perception of music during those years, these articles also introduce the music policies of that period. In the study, an assessment of the findings of a bibliographic study on the articles in question is made. In the meantime, the importance of the bibliographies compiled to serve the field of musicology is emphasized. In brief, the study aims to demonstrate the music policies as well as perception of the music in the period based on the data collected.

Keywords: Son Havadis Newspaper, Articles on Music, Music Bibliography, Music News, Musicology

Giriş

Türk Müzikoloji Araştırmacıları, hazırladıkları bilimsel çalışma ile ilgili olarak tüm kaynaklara rahatlıkla ulaşma ihtiyacı duyar ve ihtiyaç duyulan bu bilgilere bibliyografyalar sayesinde zamandan tasarruf ederek ulaşabilirler. Araştırmalar esnasında öncelikli olarak başvurulması ve taranması gereken ilk kaynaklardan biri kuşkusuz bibliyografyalardır. Bu nedenle Türkiye basın tarihinde önemli bir sürece denk gelen *Son Havadis Gazetesi* bu araştırmaya kaynaklık etmiştir. Bu araştırmada *Son Havadis Gazetesi*'nin kuruluşundan itibaren on üç yıllık bir zaman diliminde yayımlanmış müzik yazılarının incelenmesi neticesinde oluşturulan bibliyografya tespitleri ile ilgili bilgi verilmeye çalışılmıştır. Belirli bir alana ait tüm bilgilere ulaşmada en önemli araçlardan olan "bibliyografya" ve "gazete" terimleri bu çalışmanın ana dayanaklarıdır. Bu nedenle çalışmanın temel konusuna gelmeden önce bibliyografya ve gazetenin neyi ifade ettiğine değinmekte fayda vardır.

Konu uzmanlarının bibliyografya tanımlarına bakıldığında, "Belirli bir konu veya muhtelif konularda yazılan eserleri, bunların basımlarını inceleyen veya belirli bir alanda araştırma yapanların, bu alandaki kaynaklara ulaşmasını sağlayan bilim dalı" (Ergan, 1994: XIII) ve "...belirli bir konuda yazılan eserleri ve bunların yayımlarını inceleyen eserler" (Uslu, 2006: 34) olarak tanımlanmışlardır.

Müzik ile ilgili hatırı sayılır güncel bilgilere ulaşılmasını sağlayan en önemli vasıtalardan biri de gazetelerdir. Diğer yayınlardan farklı olarak, toplumun güncel hadiselerinin aktarıldığı haber organlarıdır. Farklı bir tanım ile "...siyasi, edebi, sosyal vb. konularda yorumlu ve yorumsuz bilgi vermek için, çoğunlukla her gün çıkan yayınlardır" (Uslu, 2006: 49).

Son Havadis Gazetesi 1953-1988 yılları arasında önce Ankara'da sonra da İstanbul'da yayımlanmış bir günlük siyasi gazete olup, "amacımız sosyal güvenliktir" sloganıyla yayım yapmıştır. Gazetede, siyaset, kültür, turizm, müzik, edebiyat, aktüalite, magazin, spor gibi pek çok konu ele alınmıştır. *Son Havadis Gazetesi* ile ilgili ansiklopedik bilgiye yer verilecek olursa:

"*Son Havadis*: İlk önce Ankara'da Cemil Sait Barlas tarafından akşamları yayımlanan günlük gazete (1953). Basında ilk kez lejantının altında "sosyal güvenlik" ibaresi bulunan gazete "amacımız sosyal güvenliktir" sloganını sık sık kullandı. 1955'te sabahları çıkmaya başladı, 1951'de İstanbul'a taşındı. 1961'den sonra AP'nin yarı resmi organı durumuna geldi. 1 Kasım 1974'te Mustafa Özkan tarafından satın alındı, çeşitli fasılalarla 1997'ye kadar yayımını sürdürdükten sonra kapandı. Aynı adla 1909'da Refik Halit'in (Karay) yönetmenliğinde İstanbul'da 1926'da Kemal Talat'ın sorumlu müdürlüğünde yayımları kısa süren iki gazete daha yayımlanmıştır" (Tokmakçioğlu, 2011: 192).

Müzik konusu, toplumlar var olduğu sürece estetik, tarihsel, kültürel, psikolojik, felsefi, eğitimsel vb boyutları ile düşünülmeye, tartışılmaya, araştırılmaya devam edecek önemli bir konudur. *Son Havadis Gazetesi* bibliyografyasını oluşturan müzik yazıları, Türk müziği ve Türk müziği sanatçıları, batı müziği ve batı müziği sanatçıları, orkestralar, korolar, konserler, mehter, İnce saz takımları, şark ve garp bestekârları, radyo programları, eleştiri yazıları, gazete okurlarının, radyo dinleyenlerin mektup ve istekleri, magazin haberleri... vb pek çok çeşitli konuyu içermektedir. Atatürk'ün fikir ve devrimlerinin, sanata, sanatçıya verdiği önemin gazetenin yayın politikasına da yansımış olduğu görülmüştür. Bu yönüyle gazete müzik alanındaki tutarlı çizgisini ortaya koymuş, müzik ile ilgili gelişmelere duyarlı davranarak önemli bir misyon üstlenmiştir.

Bir gazetenin siyasi, politik, sanatsal, kültürel haberlerdeki niteliği yansıtması açısından yaptığı tiraj önem arz etmektedir. *Son Havadis Gazetesi* yayın yaptığı zaman diliminde yüksek tirajlara ulaşmış bir günlük yayın örneği olmuştur. Daha önce köklü tarihsel sürece sahip önemli gazetelerimizden Cumhuriyet, Hürriyet, Akşam gibi gazetelerin müzik alanına dair bibliyografya çalışmaları yapıldığı görülmektedir. *Son Havadis Gazetesi* bu önemli gazetelerin yanında bibliyografya alanına kazandırılmayı bekleyen araştırılmamış bir gazete olarak bu sahaya kazandırılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı *Son Havadis Gazetesi*'nde (1953-1966) yayımlanmış müzik yazılarını tespit ederek oluşturulmuş bibliyografyanın içeriği ve önemi hususunda bilgi sunmaktır. Aynı hedefle gazete sayfalarını tek tek tarayarak varlıklarını tespit etmek, kültür, sanat ve müzik üzerine bir inceleme yapmak, konuya ilişkin derlemeler yaparak günümüz çalışmalarına fikir verebilmek, müzik tarihini aydınlatmaya çalışmak amaçlanmıştır. Ayrıca Atatürk dönemi sonrasını aydınlatmak başka araştırmalara kaynak sağlamaktır.

Araştırmanın Önemi

Mevcut bibliyografyalar içinde *Son Havadis Gazetesi* müzik yazıları bibliyografyası henüz tespit edilmemiştir. Müzik araştırmaları açısından kaynak azlığının bilindiği bir dönem olan Cumhuriyetin ilk yıllarını aydınlatmak müzik hareketleri ancak günlük yayınlardan elde edilebilecek bilgilerle değerlendirilebilir. Bu araştırma *Son Havadis Gazetesi*'nde (1953-1966) yılları arasında yayımlanan müzik yazılarının tespit edilmesi, tespit edilen bu yazılardan oluşturulan bibliyografya sonuçlarını yansıtması, daha önce araştırılmamış olması ve yapılacak başka araştırmalara kaynak sağlaması açılarından önemlidir. Araştırma kapsamında ortalama 26.000 gazete sayfasından 2169 makale taranmış, ortaya çıkan veriler dönemin müzisyenlerini ve müzik olgusunu yansıtması nedeniyle gerekli ve önemli bulunmuştur.

Sınırlılıklar

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesini Son Havadis Gazetesi kapsamında dönemsel olarak 1953-1966 yılları arası sınırlı tutulan on üç yıllık zaman diliminde yayımlanmış müzik yazıları oluşturmaktadır. Gazetenin tamamının incelenmesi oldukça uzun bir zaman dilimini alacağı için on üç yıllı sınırlanmıştır. Araştırmanın oluşum aşamasında, gazetelerin okuyucuya elden verilmemesi, özellikle gazetenin ilk çıktığı yıllarda pek çok gazete sayfasının silik ve okunaksız olması, mikrofilm cihazlarının iyi çalışmaması gibi bazı teknik sınırlılıklar yaşanmıştır. Araştırmadaki sınırlılıklar sabırla ve titizlikle aşılmaya çalışılmıştır.

İlgili Araştırmalar

Doğrudan Son Havadis gazetesi müzik yazılarını ele alan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte literatür taraması sırasında bazı benzer gazete müzik yazıları bibliyografyası çalışmalarından söz edebiliriz.

Köse (2009), "Akşam (1929-1940) Gazetesinde Yer Alan Müzik Yazıları Açıklamalı Bibliyografyası" adlı yüksek lisans tezinde 11 yıllık periyotta yayımlanan müzik yazılarını taramış, elde edilen 1374 bibliyografik künye, dönemin müzik algısı, siyasi ve politik olayların müziğe etkileri, siyasi bakış açılarının radyo yayınlarına etkisi, garp-şark musikisi çatışmaları ve daha pek çok konu başlığı altında örneklerle değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, özellikle dönem içerisinde çok tartışılan "Alaturka-Alafranga" konusunu ele alan birçok makaleye rastlanmıştır. Ayrıca batı yanlı bir çizgiye gelen İstanbul ve Ankara Radyosu'nda Türk mûsikîsi yayınlarının azaltılmasına karşı halkın tepkileri de belirtilmiştir. Müziğimizin genel gelişim noktasındaki problemlerin aşılması kriterlerinin esas alınması yerine, garp mûsikîsine adapte olunması ve müziğimizin gelişimine bu yönde bakılması konularında açıklamalara yer verilmiştir.

Mak (2011), "Akşam (1941-1950) Gazetesinde Yer Alan Müzik Yazıları Açıklamalı Bibliyografyası ve Dönemsel Değerlendirmesi" adını taşıyan yüksek lisans tezinde Akşam Gazetesi yayın tarihinin 10 yıllık bir zaman dilimini kapsayan yazıları taranmış, ulaşılan 1312 müzik haberinin, açıklamalı bibliyografik künyesi oluşturulmuştur. Sonuç ve değerlendirme bölümünde, elde edilen verilere dayanılarak dönemin müzik politikası ve anlayışı üzerine kısa bir değerlendirme yapılmıştır. Ağırlıklı olarak garp musikisi haberlerinden oluştuğu, batı müziği sanatkarlarına abartılı bir övgü ile bakılırken, geleneksel müziğimiz ve onların temsilcilerine ilkelik ekseni etrafında yakıştırmalar yapıldığı, genel müzik haberleri, güncel ve magazinsel müzik haberlerine yer verildiği tespit edilmiştir.

Ozan (2001), "Cumhuriyet Gazetesinde Yayımlanmış Müzik Yazıları Açıklamalı Bibliyografyası (1924-1980)" isimli yüksek lisans tezinde, Cumhuriyet Gazetesi'nin bir asra yaklaşan sürede, otuz bini aşan yayın sayısı içinde, taranan nüshaların, taranmayan 20 senelik dönemi ile

düşünüldüğünde on binlere yaklaşan makale/fıkra/haber içerdiği saptanmıştır. Bu saptama ülke müzik kültürü açısından oldukça geniş ve zengin bir koleksiyonu meydana getirmektedir. Sonuç olarak, Türk Müsîkîsi'nin gelişmesi ve problemlerinin bir kenara itilip Garp Müsîkîsi'ne nasıl adapte olacağı ve nasıl bir değişim geçirmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Üç bine yakın makaleden çok az bir bölümünün Türk Müsîkîsi üzerine yazıldığı, genel olarak geleneksel kültür ürünlerimizin, batı müziği ve kültürüyle kıyaslandığı yönünde saptamalar yapılmıştır.

Yıldız (2007), "Klasik Türk Müsîkîsi Kitap ve Tez Bibliyografyası (1929-2007)" adlı yüksek lisans tezinde Türk Müziği Bibliyografyası alanında yapılan çalışmalar tespit edilmiş, bu alanda yapılmış çalışmaların eksikliği düşünüldükçe, Türk Müsîkîsin'e dair kitaplar ve tezler toplanmış ve 921 adet kitap ve tez saptanmıştır. Sonuçta kayıtsızlık sebebiyle pek çok notanın, basma ve yazma eserin yitirildiği bu sebeple Türk müsîkîsinde acilen ve önemle pek çok farklı konuda bilimsel bibliyografik çalışmanın yapılması gerektiği belirtilmiştir. Araştırmanın büyük çoğunluğunun tezlerden ve makalelerden oluştuğu kitap bibliyografyalarının daha az olduğu tespit edilerek yapılan tüm bibliyografyaların genellikle "Özel Bibliyografya" ve "Şahıs Bibliyografyası" niteliği taşıdığı görülmüştür.

Aydın (1996), "Musiki Mecmuası ve Türk Folklor Araştırmaları Dergisinde Türk Halk Müziği ve Oyunları Hakkında Yazılmış Makalelerin Bibliyografya İncelemesi ve Sonuçları" adlı sanatta yeterlik tezinde "Türk Halk Müziği" ve "Türk Halk Oyunları" hakkında yazılmış makaleleri tespit etmiştir. "Bibliyografya İncelemesi"nde, Türk Halk Müziği'nde çok seslilik, Pentatonizm, Söz ve Melodi, Derleme, Müzik Eğitiminde Halk Müziği, Halk Çalgıları ve Türk Halk Oyunları hakkında yazarların görüşleri ortaya çıkarılmıştır. Bu görüşler üçüncü bölümde tez problemi olarak ele alınmış, değerlendirilmiş ve sonuca varılmıştır.

Alkan (2001), "Hürriyet Gazetesinde Yayınlanmış Müzik Yazıları Açıklamalı Bibliyografyası (1948-1980)" isimli yüksek lisans tezinde, basın yayın kuruluşlarında yer alan müzik yazılarının yardımıyla yakın tarihin tespit edilmesi fikrinden yola çıkılarak hazırlanan araştırmada, 33 yıla yaklaşan yayın periyodu içerisinde yayımlanan toplam 11721 gazetede sadece 30 civarında fikri yazı yazıldığı ve bu yazılarında 1950'li yıllarda yayımlandığı belirtilmiştir. Ayrıca Hürriyet Gazetesine ait sözü edilen yıllara ait müzik yayın politikaları ve bu politikalarındaki değişimler irdelenmiştir.

Lee (1991) "1928'den 1960'a kadar Cumhuriyet Gazetesinde Edebiyat, Tarih, Kültür ve Sanatla İlgili Yazıların Sistematik Bibliyografyası" isimli yüksek lisans tezinde, Cumhuriyet Gazetesinin Aralık 1928'de Latin harflerinin kabulünden 1960 yılının sonuna kadar olan dönemdeki 32 yıllık yayınları süresince edebiyat, tarih, kültür ve sanatla ilgili yazıları bölümlere ayrılarak sistematik biçimde bibliyografyası oluşturulmuştur.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, verilerin incelenmesinde nitel yöntemi kullanılmıştır. Araştırma, taşıdığı amaç, bu amaca uygun olarak izlenen yöntem ve toplanan verilerin niteliği açısından tarama modelini esas alan kütüphane araştırması çeşididir. Araştırmada veriler "Dolaylı Gözlem (Kaynak Tarama/Literatür Taraması)" yöntemiyle elde edilmiştir.

Sonuç

Son Havadis Gazetesi'nin 1953-1966 yılları arası, 13 yıllık yayın hayatını kapsayan bu çalışmada, ortalama 26.000 gündelik gazete taranmış, bu tarama sonucunda tespit edilen 2169 müzik yazısının bibliyografik künyelerinin verdiği sonuçlar Türkiye'deki müzikoloji sahasının hizmetine sunulmuştur. Söz konusu çalışma sonuçları altı başlık altında değerlendirilmiştir:

Dönemin Sosyolojik, Kültürel, Ekonomik Açılardan Değerlendirmesi:

Son Havadis Gazetesi'ne sosyolojik, kültürel ve ekonomik açılardan bir değerlendirme yapıldığında, kültürün unsurlarından biri olan müzik aracılığıyla toplumda birçok duygu sözlü ya da sözsüz ifade edilmekte ve paylaşılmaktadır. Bu yönüyle her ulusun kendine has ürettiği müziği, o ulusun bireylerinin toplumsal yaşantılarına vurgu yapmakta ve toplumsal yaşamın aynası olabilmektedir. Bu bağlamda müzik toplumsal yapının bir ürünü olarak çok faktörlü sosyolojik bir olgu olarak doğar ve gelişir. Bu araştırma 1953-1966 yılları arasında müzik alanında yaşanan değişimler, yenilikler ve gelişmelerden yola çıkarak o dönemler arasında toplumun hem ekonomik, hem sosyal yapısı konusunda okuyucuya ipuçları sunmaktadır. Ekonomik anlamda bilgi edinilebilen yazılara örnek olarak, TRT sanatçılarının aldığı ücretlerden memnun kalmadıklarına ilişkin müzik yazıları, yurdumuza gelen yabancı müzisyenlere yüksek ücretler ödenmesini eleştiren müzik yazıları, radyo sanatçılarının pek çoğunun aldıkları ücret yetersiz geldiğinden, aynı zamanda gazinolarda çalışmak durumunda kaldıklarını belgeleyen müzik yazıları gösterilebilir. Sosyal ve kültürel hayatın ise o dönemde oldukça hareketli ve renkli olduğu, yine incelenen müzik yazılarından fark edilebilir. Konserler, Rock'n Roll, Ye-Ye, Twist dansları akımları, güncel müzik, plak, şarkı, şarkıcı, türkü ve türkücüler, festivaller, resitaller vb pek çok müzik olayının dinleyiciler tarafından ilgi ile takip ettiğini gösteren müzik yazıları o dönemin sosyal yaşamını gözler önüne sermektedir.

Yazar, Konu, Makale Sayısı İlişkileri Bakımından Sonuçlar:

Son Havadis Gazetesi'nde, 114 yazarın müzik üzerine yazıları bulunmaktadır. Bunlardan 17 yazarın müzisyen olduğu tespit edilmiştir. Müzisyen yazarlarımızdan bazıları, Arif Sami Toker, Fecri Ebcioğlu, Halil Bedii Yönetken, Laika Karabey Akıncı, Mithat Akaltan, Sadi Yaver Ataman, Sayra

Orkan, Veysel Akıncı, Yıldız Tezcan'dır. Gazetede en çok makalesi bulunan yazarlar ve makalelerinin genel konu başlıkları: Semih Cenap'ın Türk müziği, batı müziği, magazin, yerli-yabancı plaklar, şarkılar, şarkıcılar vb konularda yazılmış 421 makalesi; Sayra Orkan'ın Türk müziği sanatçıları, şarkılar, sanatçı biyografileri, magazin vb konularda yazılmış 318 makalesi bulunmaktadır. Coşkun Özer'in özellikle Türk sanat müziği ve Türk halk müziği konularını içeren 210 makalesi, Mustafa Hilmi Gören'in Sanatkâr Portresi ve radyo haberleri vb konuları içeren 145 makalesine yer verilmiştir. Ferdi Yücedağ'ın Türk müziği-batı müziği şarkı ve şarkıcıları, orkestra ve müzik gurupları, sinema-müzik vb konuları içeren 84 makalesi, Şemsi Belli'nin Radyo-Sanat-Magazin köşesinde garp bestekârları, radyo ve radyo sanatçıları vb konuları içeren 64 makalesi mevcuttur. Salih Dizer'in Türk Musikisi Klasik Bestekârlarımız, Konservatuar ve Konservatuar konserleri vb konuları içeren 56 makalesi, Nu-Nu takma adlı yazarın özellikle batı müziği şarkı-şarkıcıları, konserleri, plakları, Türk pop müziği şarkı, şarkıcı ve müzik gurupları vb konuları içeren 35 makalesi bulunmaktadır. Yıldız Tezcan'ın çoğunlukla türkü hikâyelerinden oluşan 15 makalesine, Burhanetin Ökte'nin Radyo ve Türk musikisi köşesinde Konservatuar icra heyeti, özel eğlence programları, radyo, Türk müziği sanatçıları, siyaset-müzik vb konuları içeren 12 makalesine yer verilmiştir. Sadi Yaver Ataman'nın turizm ve folklor, halk müziği vb. konuları içeren 10 makalesi, Tahir Kutsi Makal'ın, Âşık Veysel ve eserlerinin icrası, Türk müziği sanatçıları ve bestecileri, Mevlana, Folklor konuları içeren 10 makalesi bulunmaktadır. Sezen Cumhuri Önal'ın özellikle yabancı sanatçılar, batı müziği ve sanatçıları konularında 6 makalesi gazete sayfalarında yer almaktadır.

*Son Havadis Gazetesi'*nde yer alan makalelerin içinde bilimsel denebilecek yazılar da yer almaktadır. Türk müzikolog, folklor uzmanı, eğitimci ve sanatçısı olan Sadi Yaver Ataman'ın folklor konusundaki yazıları, Sayra Orkan'ın Türk Müziği köşe başlığı altında verdiği yazılar, örneğin: "Türk Musikisi Bestekârları Külliyyatı"nı hazırlayan Rahmi Kalaycıoğlu ile ilgili makalesi, Mutafa Hilmi Gören'in Radyo ve Dinleyici köşesinde alaturka-alafranga müziği üzerine eleştiri yazıları, Sayra Orkan'ın Türk Müziği köşe başlığı altında yer alan müzik yazıları bunlara örnek gösterilebilir. Gazetede bilimsel sayılabilecek yazıların yanı sıra çok sayıda magazinsel nitelik taşıyan makaleler de olduğu gözlemlenmiştir.

*Son Havadis Gazetesi'*nde yayımlanan müzik yazıları yıllara göre giderek artan bir grafik göstermiştir. 1953 yılında 225, 1954'te 100, 1955'te 58, 1956'da 61, 1957'de 103, 1958'de 78, 1960'da 17, 1961'de 59, 1962'de 329, 1963'te 200, 1964'te 390, 1965'te 171 ve 1966'da 378 müzik yazısı tespit edilmiştir.

Son Havadis Gazetesi için araştırılmış materyaller ışığında, 1960 yılı öncesi ve sonrası müzik yazılarının dönemsel değerlendirmesi yapılacak olursa; öncelikli olarak istatistiksel verilere göre 1960 yılı öncesinde 1953-1960 arası 6 yılda 232 Türk müziği, 280 batı müziği haberi yayımlanmıştır. 1960-1966

arası ise 7 yılda 777 Türk müziği, 457 batı müziği haberi yayımlanmıştır. Rakamsal veriler 1960 yılı öncesinde batı müziği haberlerinin ön planda olduğunu, 1960 yılı sonrasında ise Türk müziği haberlerinin ön planda olduğunu göstermektedir.

Türk Müziği Yazılarının İçeriği Hakkında Tespitler: *Son Havadis Gazetesi*'nde 1960 yılı öncesi yayımlanan müzik makaleleri sayesinde özellikle radyo programlarında Türk müziği ve batı müziğine ne kadar yer verildiği hususunda bilgi sahibi olunabilmektedir. Mustafa Hilmi Gören'in Radyo ve Dinleyici köşesinde yer alan (*Son Havadis*, sy. 4, 04.01.1953, s. 4) bir yazısında öncelikle alafanga müziğin ön planda tutulması, alaturka müziğe az yer verilmesi gibi eleştiriler bulunmaktadır. Aynı şekilde (*Son Havadis*, sy. 41, 10.02.1953, s. 4) tarihli yazıda, radyo programlarının hazırlanmasında bir zamanlar biktırıcaya kadar alafanga müzik yer alırken, şimdilerde alaturkadan nefret ettirmeye çalışırcasına alaturka müziğin yer alması dinleyici ve Gören tarafından eleştirilmektedir. Alaturka, alafanga tartışmalarının bitmediğinden, Türk müziğinin ilerlemesi için hiçbir çaba harcanmadığından söz edilmektedir. Kemal Deniz'in (*Son Havadis*, sy. 286, 18.10.1953, s. 2) bir yazısında bütün dünyadaki radyoları tetkik ettiğinden ve "bizim kadar, kendi musikisine kendi radyosunda az yer verene rastlamadım" demesinden bahsedilmiş, radyolarımızdaki Türk müziği yayın saatinin yarım saate indirilmesinden duyulan üzüntü dile getirilmiştir. Muammer Yeşil (*Son Havadis*, sy. 115, 25.04.1953, s. 1, 3), ülkemizde yabancı müzisyenlere tanınan imkânların Türk müzisyenlere tanınmamasından ve yabancı müzisyenlerin öz evlat Türk müzisyenlere üvey evlatmış gibi davranılmasından duyulan rahatsızlığı ifade etmiştir. Zaman zaman yazarların Türk müziğine birbirlerinin yaptığı yorumları eleştirdikleri gözlenmiştir. 1960 sonrasında ise Türkiye radyolarında daha önce keyfi bir kararlar uygulanan Türkçe sözlü hafif müzik yasağının kaldırıldığı (*Son Havadis*, sy. 1069, 26.05.1966, s. 6), gibi Türk müziğine o dönem yasak geldiğini belgeleyen haberlere rastlanmıştır. Mithat Akaltan, Türk müziğinin hak ettiği yerde olmadığı milli musikimizi yüceltebilmek için sanatçılarımızın nota ve nazari bilgi donanımını kazanmaları gerektiği ve bu yönde gereken tedbirlerin alınması ve Türk müziği ses sistemi hususunda düşüncelerini belirttiği yazılara yer verilmiştir. Gazinoların eğlence müziğinde önemli bir yere sahip olduğu, pek çok Türk müziği sanatçımızın çeşitli gazinolarla her sezon yeni anlaşmalar yaptıkları, hatta sanatçılar arasında anlaşılan gazinolarla ilgili rekabet ortamının oluştuğu magazin haberlerinden anlaşılmaktadır. Konservatuar konserleri, konser kritikleri, anma programları, radyoda yabancı bestecilere ve yabancı müziğe fazla yer verilmesi, Türk halk müziği ve folklor konularında; türkü hikayeleri, halk oyunları halk türkülerinin armonize edilmesi, halk aşıkları, halk müziği koroları, özellikle Muzeffer Sarısözen yönetiminde Yurttan Sesler Korosu ve konserleri ile ilgili haberlere yer verilmiştir. Türk sanatçılarının Avrupa'da verdiği konserler, yurdumuza gelen yabancı müzisyenler ve yabancı müzik

konserleri, bu konserler hakkında eleştiriler, yabancı müzisyenlere fahiş ücretler karşılığı verilen konserler, radyo sanatçılarımızın aldığı düşük maaşlarla ilgili eleştiri yazıları ve daha pek çok konularda müzik yazıları tespit edilmiştir.

Öne Çıkan Konu Başlıkları: İncelenen müzik yazılarında öne çıkan başlıklar genellikle Dava-müzik, Eleştiri (Genelde radyo programlarına yönelik), Güfte, Konser, Konservatuar Konserleri, Magazin, Opera, Orkestra, Plaklar, Şarkı, Türk müziği sanatçıları, Yabancı Müzisyenler, Yurdumuza Gelen Müzisyenler, Yurtdışına Giden Müzisyenlerimiz, ... vb gibi konulardan oluşmuştur. Milli musikimiz üzerine yazılan makaleler garp müziğine oranla dönemin süregelen batılılaşma akımının aksine azımsanmayacak ölçüde çoktur. Türk müziği haberlerine kaynaklık eden en önemli etkenin TRT olduğu şüphesizdir. Yayımlanan haberlerden *Son Havadis Gazetesi*'nin o dönemde müzik ve sanat olaylarına önem veren bir gazete olduğu anlaşılmaktadır. Toplanan verilerden elde edilen bulguların müzik tarihimizin küçük bir dilimini gösterse de, ilgilenen araştırmacılara fikir vermesi açısından aydınlatıcı bir özellik taşıdığı söylenebilir.

Konularına göre düzenlendiğinde tespit edilen 107 konu başlığı tekrar değerlendirilerek konu birliktelikleri sağlayan başlıklar bir araya getirilmiştir. Bunun sonucunda da Türk müziği ve Sanatçıları, Magazin, Konser, Orkestra ve Festivaller, Şarkı Sözleri ve Plaklar, Yabancı Müzik ve Müzisyenler, Müzik ve Diğer Disiplinler, İlanlar, Eğitim, Sanatçı biyografileri, Diğer olmak üzere 10 adet konu başlığına indirgenmiştir. Bu konu başlıkları alt başlıklar olarak şunları içermektedir:

Türk Müziği ve Sanatçıları (Türk Müziği, Türkü Hikâyeleri, Türk Halk Müziği, Türk Müziği Bestecileri, Milli Marş, Âşık Veysel, Mevlana...) 560, Magazin (Eğlence-Müzik, Mizah-Müzik, Balo, Gazino...) 413, Konser, orkestra ve festivaller (Sahne, Müzik Gurupları, Konservatuar Konserleri, Türk Müziği Konseri, Anma Programları...) 333, Yerli- yabancı Şarkı sözleri ve Plaklar (Türkü Güfteleri, Güfte, Şarkı, Şarkı ve Şarkıcılar...) 325, Yabancı müzik ve müzisyenler (Yabancı Müzisyenler, Yurdumuza Gelen Müzisyenler, Batı Bestecileri...) 272, Müzik ve Diğer Disiplinler (Folklor, Eleştiri-Müzik, Müzik, Rock'n Roll, Dans...) 176, İlanlar (İlan, Fotoğtaflı İlan, Yarışma,Ödül, Sınav...) 67, Eğitim (Üniversite, Konservatuar, Söyleşi, Konferans, Eğitim-Müzik...) 43, Diğer (Atatürk, Anket, Ezan, Vefat, Milli Bayram, Yeni Keşifler...) 40, Sanatçı biyografileri 20.

Müzik Yazılarında Öne Çıkan Müzisyenler: Konu başlıklarının içerisinde yer alan Türk müziği sanatçıları ve yabancı müzisyenler hakkında da bazı belirtmeler yapmakta fayda olduğu düşünülmektedir. Müzik yazıları içerisinde yer alan tüm isimleri burada saymaya imkân olmadığından öne çıkan müzisyenlerden birkaç örnek verilmiştir. Türk müziği sanatçılarımızdan, Zeki Müren, İdil Biret, Tanju Okan, Sevim Tanürek, Muzaffer Sarısözen, Müzeyyen Senar, Mesut Cemil, Neriman Altındağ

(Tüfekçi), Nida Tüfekçi, Mualla Mukadder, Mustafa Kandıralı, Muzaffer Birtan, Neyzen Tefik, Necdet Varol, Âşık Veysel, Ertan Anapa, Gönül Turgut, Gönül Yazar, Hüseyin Oylum, İsmet Sıral, Kanat Gür ve orkestrası, Hamiyet Yüceses, Nuri Sesigüzel, Suna Kan, Yavuz Özışık, Ajda Pekkan,... şeklinde uzayıp giden bir listeden isimler, o dönem katıldıkları çeşitli sanatsal faaliyetler ya da yaşadıkları magazinsel mevzular ile müzik yazıları içerisinde yer almışlardır. Yabancı mizisyenlerden, Adamo, Beatle, Beethoven, Bobby Darin, Dalida, Maria Callas, Doris Day, Edith Piaf, Sacha Distel, Sinatra, Dario Moreno, Elvis Presley, Yma Sumac, Gloria Lasso, Igor Strawinsky, Los Machucambos, Mozart, Paul Anka,...adlı sanatçılar ise öne çıkan isimler olarak çeşitli sanatsal ya da magazinsel hadiselerle müzik yazılarında yer almışlardır.

Mehmet Barlas İle Yapılan Röportajı Sonucunda Ulaşılan Tespitler: *Son Havadis Gazetesi*'nin kurucusu ve başyazarı Cemil Sait Barlas'ın oğlu gazeteci Mehmet Barlas ile kendisinin İstanbul Otağtepe'deki evinde yapılan röportaj sayesinde; o dönemin siyasi, ekonomik, sanatsal, kültürel olaylarına bizzat tanıklık etmiş, gazetede makaleleri yayımlanmış bir kişi olarak konu hakkındaki açıklamaları birinci ağızdan öğrenilmiştir. Barlas' a ait zengin müzik arşivi Barlas'ın tam bir Türk müziği hayranı olduğunu göstermektedir. Mehmet Barlas'ın babası Cemil Sait Barlas'ın da Türk müziği hayranı olması, sanat ve sanatçı kavramına önem vermesi gazetenin sanat politikasını olumlu yönde etkilemiştir. 1953-1966 yıllarında devletin müzik politikası ile ilgili olarak Barlas şunları ifade etmiştir: "Genellikle Türkiye'nin resmi ideolojisi batı müziğini kutsar. Senfoni orkestraları, Cumhurbaşkanlığı orkestraları, bu şekil. Ama politikacıları alaturkacıdır. Mesela Celal Bayar Cumhurbaşkanlığı Şükran Özer hayranıydı, Adnan Menderes zaten alaturkacıydı. Sabite Tur'lar, Mualla Mukadder'ler hep o mekanlarda söylerlerdi. Benim de babam politikacıydı, üstelik CHP' nin bakanı ama bizim evde fasıllar yapılırdı. İnönü senfoni derdi ama o da alaturkacıydı. Yani basına yansması da genellikle klasik müzik yorumları üzerine olmuştur" sözleri ile politikacıların, şekil bakımından batı müziği taraftarı gibi görünseler de gerçekte Türk müziği taraftarı olduklarına vurgu yapmıştır.

Son Havadis Gazetesi kendi döneminin kültür, sanat, magazin vb konularda özelliklerini yansıtabilen ve sanat camiası hakkında araştırma konumuza kaynaklık edecek bilgilere ulaşmamızı sağlayan önemli bir gazetedir. Daha sonraki yıllarda çıkan sayılarının araştırılması, dönemin müzik olgusunun net olarak anlaşılması ve tozlu raflardan çıkarak bilime ışık tutmasının sağlanması açılarından gereklidir. Gelecekte yapılacak araştırma konularına kaynaklık etmesi temenni edilmektedir. *Son Havadis Gazetesi*'nin 1966 yılı sonrasının da araştırılarak bibliyografya oluşturulması müzik tarihimizin aydınlanması açısından önerilmektedir. Son olarak bu araştırmanın "Son Havadis (1953-1966) Gazetesi'nde Yer Alan Müzik Yazıları Bibliyografyası

Ve Değerlendirmesi” adlı yüksek lisans tezinden makaleye özetlendiğini ve bibliyografik tüm bulguların tezimde yer aldığını belirtirim.

Kaynakça / Reference

Alkan, M. Ş. (2001). Hürriyet Gazetesinde yayımlanmış Müzik Yazıları Açıklamalı Bibliyografyası (1948-1980), Yüksek Lisans Tezi, Ulusal Tez Tarama Merkezi, İstanbul

Atatuğ, A. (2002). Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayın Evi.

Aydın, A. (1996). Musiki Mecmuası ve Türk Folklor Araştırmaları Dergisinde Türk Halk Müziği ve Oyunları Hakkında Yazılmış Makalelerin Bibliyografya İncelemesi ve Sonuçları, Sanatta Yeterlik Tezi, Ulusal Tez Tarama Merkezi, İstanbul

Barlas, M. (2015, 03 Ocak). Mehmet Barlas ile Son Havadis Gazetesi üzerine söyleşi. Mehmet Barlas’ın evi, İstanbul.

Başlangıçtan günümüze kadar Türk Bestekârları Ansiklopedisi (1977). İstanbul. Özdemir Basımevi.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi (1986). Ankara: TDK

Düzyol, S. (2010). Mızrap Dergisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ulusal Tez Tarama Merkezi, İstanbul

Ergan, M. S. (1994). Türkiye Müzik Bibliyografyası (1929-1993). Konya: Kuzucular Ofset.

Hacısüleymanoğlu, G. (2015). Mehmet Barlas ile Son Havadis Gazetesi üzerine 03 Ocak 2015 tarihinde yapılan söyleşi. Mehmet Barlas’ın evi, İstanbul.

Işık, İ. (2001). Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi. Ankara. 1. Cilt

Işık, İ. (2006). Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi. Ankara. Elvan Yayınları, 1. Baskı.

İnternet: Hürriyet, Magazin, "Bu Ödül benim En Doğal Hakkım" (2000, Aralık). Web: <http://www.webcitation.org/6VpAjX7bJ> Son Erişim Tarihi: 24.01.2015.

Kılıçlıoğlu, S. ve Devrim, H. , Araz N. (1992). Meydan Larousse ve Büyük Lügat Ansiklopedisi.

Köse, A. S. (2010). Akşam (1929-1940). Gazetesinde Yer Alan Müzik Yazıları Açıklamalı Bibliyografyası, Yüksek Lisans Tezi, Ulusal Tez Tarama Merkezi, İstanbul.

Meydan Larousse Büyük Lügât ve Ansiklopedisi (1992). İstanbul.

Lee, N. (1991), 1928' den 1960' a kadar Cumhuriyet Gazetesinde Edebiyat, Tarih, Kültür ve Sanatla İlgili Yazıların Sistemantik Bibliyografyası, Yüksek Lisans Tezi, Ulusal Tez Tarama Merkezi, İstanbul

Son Havadis (1953-1966) Gazetesinde Yer Alan Müzik Yazıları Bibliyografyası Ve Değerlendirmesi

---

- Mak, M. (2011). Akşam (1941-1950) Gazetesinde Yer Alan Müzik Yazıları Açıklamalı Bibliyografyası ve Dönemsel Değerlendirmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ulusal Tez Tarama Merkezi, İstanbul.
- Nebioğlu, O. (1994). Türkiye'de Kim Kimdir. Ankara. Nebioğlu Yayınevi.
- Ozan, N. (2001). Cumhuriyet Gazetesinde Yayımlanmış Müzik Yazıları Açıklamalı Bibliyografyası (1924-1980). Yüksek Lisans Tezi, Ulusal Tez Tarama Merkezi, İstanbul.
- Öztuna, Y. (1990). Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi (1. Cilt). Ankara. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Say, A. (2005). Müzik Ansiklopedisi. Ankara. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Son Havadis, (sy. 972, 20.04.1963, s. 4), tarihli müzik yazısından Salih Dizer ile ilgili bilgi edinilmiştir.
- Son Havadis Gazetesi, (1953-1966). sy. 1-2284, Ankara, İstanbul.
- Sözer, V. (1964). Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi İstanbul. Tan Gazetesi ve Matbaası. Tanzimattan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi (1809), İstanbul.
- Tokmakçioğlu, E. (2011). Türk Basın Tarihi (1. Baskı). Ankara. İsim Yayınevi.
- Tökin, F. H. (1963). Basın Ansiklopedisi, İstanbul, Kulen Basın Evi.
- Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (2004). Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayını Cilt: IV
- Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi (1983). İstanbul, Anadolu Yayıncılık.
- Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi (2006). Ankara. Elvan Yayınları 1. Baskı.
- Uslu, R. (2006), Müzikoloji ve Kaynakları (1. Baskı). İstanbul: İTÜ Vakfı Yayınları.
- Yener, F.(1988). Müzik'te Kim Kimdir, ne nedir. Hilal Matbaacılık.
- 439
- Yıldız, P. (2007) Klasik Türk Müsikisi Kitap ve Tez Bibliyografyası (1929-2007), Yüksek Lisans Tezi, Ulusal Tez Tarama Merkezi, Afyon.

